

**Právo usazování a
volný pohyb služeb,
vysílání pracovníků,
diskriminace**

2023

Právo usazování jako součást volného pohybu osob

- volný pohyb osob fyzických i právnických
- fyzické osoby: nejen pracovníci, ale i živnostníci, podnikatelé, svobodná povolání
- **Právo usazování (podnikání)** = právo v další členské zemi EU zřizovat a provozovat živnosti, zakládat zde vlastní společnosti i zakládat a provozovat samostatné či nesamostatné pobočky a tyto i řídit. Svoboda usazování umožňuje i **přemístování sídel společností** z jednoho členského státu do druhého.

Právo usazování

- Osoby **samostatně výdělečně činné, osoby vykonávající svobodná povolání a právnické osoby** ve smyslu článku 54 Smlouvy o fungování EU, které legálně působí v jednom členském státě, mohou:
 - i) **vykonávat hospodářskou činnost *stále a nepřetržitě* v jiném členském státě (svoboda usazování)** nebo
 - ii) **dočasně** nabízet a poskytovat **služby** v jiném členském státě
- Činnost vykonávaná v rámci ***práva na usazování*** má zpravidla ***časově neomezený nebo dlouhodobý, avšak pravidelný charakter.***

Právo usazování – rovné postavení

- Právo příslušníka členského státu (osoby fyzické nebo právnické) podnikat v jiném členském státě
- musí být **zaručeno identicky jako pro vlastní příslušníky** tohoto členského státu (opět **zákaz diskriminace podle státní příslušnosti**).

Formy podnikání české společnosti v jiném členském státě

- **Provozovna (pobočka): nemá vlastní subjektivitu**, stačí ohlášení (ne zápis do rejstříku)
 - vhodná pro pomocnou činnost (marketingové akce, propagace, skladování a výdej zboží)
- **Dceřiná společnost: řádný nový samostatný podnikatelský subjekt** – musí splňovat všechny podmínky pro podnikání v zemi usazení (základní kapitál, **zápis do rejstříku**)
 - vhodná pro provozování zcela samostatné podnikatelské činnosti (např. výrobní závod)

Právo usazování x volný pohyb služeb - odlišení

- odlišení **služeb** od práva usazování:
- **dočasné nebo jednorázové poskytování** (přenos výkonu činnosti není trvalý)

Podnikání = trvalost služba = dočasnost

- služba je poskytována dočasně, jednorázově nebo příležitostně
- včetně např. velkých stavebních zakázek
- soustavná (trvalá) činnost: podnikání (nikoli služba) – jiný právní režim
- holič - každý pátek v sousedním státě (= usazování)
- tesař – půl roku jednorázově na stavbě v sousedním státě (= služba)

Směrnice 2006/123 o službách na vnitřním trhu

- Pokrývá **služby ve smyslu ekonomickém** (nejen právním – zahrnuje i usazování/podnikání)
- „*Tato směrnice se vztahuje na služby poskytované poskytovateli **usazenými** v některém členském státě.*“ (čl. 2 odst. 1 směrnice)
- služba = jakákoli samostatná výtěžná činnost poskytovaná zpravidla za úplatu ve smyslu článku 50 Smlouvy o FEU – **svoboda usazování**
(POZOR - toto je jiné vymezení služby než právní – **nejen** dočasná nesystematická činnost)

Směrnice 2006/123 o službách na vnitřním trhu

- dlouho a těžce vznikala, měněný rozsah věcné působnosti
- **původní chvályhodný záměr: princip země původu**
 - původně měl stačit živnostenský list země původu
- **Evropský parlament místo toho prosadil právo místa poskytování (výkonu) služby** (= opačné řešení)
 - *země původu: strašák pro staré členy – polský instalatér*
- **pozitivní výsledek:** odstranění určitých bariér
 - snadnější uznávání dokladů, jednotná kontaktní místa
- protekcionismus zůstává (ochrana proti poskytovatelům z východních zemí – musí se podřítit podmínkám státu výkonu, což je často odrazuje)
- (např. minimální mzda podle místa výkonu služby)

Polský instalatér

Původní (pak zamítnutá) koncepce směrnice o liberalizaci služeb (jen k informaci)

- **Původní idea směrnice o službách** je jednoduchá: zjednodušením pohybu poskytovatelů služeb přes hranice bude EU schopna **zvýšit přeshraniční konkurenci a produktivitu a podpořit tak celoevropský hospodářský růst**. Plán má dvě základní komponenty:
- *Klauzule o svobodě založení* (The freedom of establishment clause). Společnostem nebo jednotlivcům poskytujícím služby v jedné ze zemí EU nesmí být bráněno v otevření této živnosti v kterékoli jiné členské zemi EU.
- *Klauzule o zemi původu* (The country of origin clause). Společnosti nebo jednotlivci ze zemí EU mohou v jistých oblastech poskytovat služby spotřebitelům v dalších zemích EU na základě legislativy své země původu (a ne země, v níž aktivity provádějí).
- První zásada by po národních vládách vyžadovala odstranění byrokratických předpisů, které upřednostňují lokální poskytovatele služeb a vylučují společnosti z ostatních členských států. **Podle druhé zásady by se společnosti již nemusely přizpůsobovat rozdílným zákonům v každé zemi, kde služby poskytují, což je nutnost, která je v současnosti velmi nákladná.**

Směrnice 2006/123 o službách na vnitřním trhu – konečné přínosy

- mírná vylepšení:
 - povolení k výkonu: zjednodušené předkládání dokumentů
 - jednotná kontaktní místa
 - žádost nevyřízena ve lhůtě: „tichý souhlas“
 - informace o poskytovateli služby příjemcům
 - ČR: implementace zákonem (prosinec 2009)

- Dále: jen pro informaci

Formy poskytování služeb českým subjektem v jiném členském státě

- 1. Osoba samostatně výdělečně činná apod. sama realizuje zakázku v jiné zemi (samotný výkon bude tam nebo zde) (*fotograf*).
- 2. Společnost (podnik) sám realizuje zakázku v jiné zemi (samotný výkon tam nebo zde) (*cestovní kancelář*).
- 3. **Zaměstnavatel vyšle své zaměstnance, aby zakázku v jiné členské zemi provedli (zedníci) = vysílání pracovníci.**

Vysílání pracovníků - jedna z forem poskytování služeb

- **vysílání pracovníků:** český zaměstnavatel vyšle vlastní pracovníky na vlastní účet na základě smlouvy s příjemcem v jiném členském státě (zedníci)
- *Vyslaným pracovníkem je zaměstnanec, který je svým zaměstnavatelem vyslán, aby dočasně poskytoval službu (vykonával práci) v jiném členském státě EU.*
- **směrnice: „vyslaný pracovník“ (přidělený) = který po omezenou dobu vykonává práci na území jiného členského státu než státu, ve kterém obvykle pracuje**
- *pracující osoba nevstupuje přímo na pracovní trh druhého státu (jen nepřímo a dočasně) (C-113/89 Rush Portuguesa), neúčastní se systému soc. zabezpečení*
- *původní směr. 96/71 (jen minimální mzda podle práva státu výkonu práce), nyní směrnice 2018/957 („odměna“ = širší)*

Cíle nové směrnice 2018/957

(jen k informaci)

- Cílem revidované směrnice je
- usnadnit nadnárodní poskytování služeb a současně ***zajistit spravedlivou hospodářskou soutěž a dodržování práv pracovníků***, kteří jsou zaměstnání v jednom členském státě a svým zaměstnavatelem vysláni, aby ***dočasně*** pracovali v jiném členském státě (vyslaní pracovníci).
- zajištění spravedlivých mezd a ***rovných podmínek pro vysílající i místní společnosti v hostitelské zemi*** při současném dodržení zásady volného pohybu služeb.

Srovnání obou směrnic (jen k informaci)

- **Podmínky doposud uplatňované (stará směrnice 96/71):**
 - maximální délka pracovní doby a minimální doba odpočinku,
 - minimální délka dovolené za kalendářní rok,
 - **minimální mzda, včetně sazeb za přesčasy,**
 - ochrana zdraví, bezpečnosti a hygiena při práci,
 - rovné zacházení a zákaz diskriminace.
- Nově (**nová směrnice 2018/957**) se do minimálního standardu přidávají nad rámec minimální a zaručené mzdy také **veškeré povinné složky odměny** stanovené vnitrostátními právními a správními předpisy nebo kolektivními smlouvami

Vysílání pracovníků – odměňování podle nové směrnice 2018/957 (jen k informaci)

- **Heslo EU: „Stejnou mzdu za stejnou práci na stejném místě“**
- **Obecná pravidla odměňování hostitelského členského státu se budou vztahovat na pracovníky vyslané na jeho území z jiného členského státu**
 - včetně ustanovení velkých, regionálních nebo odvětvových **kolektivních smluv (zvýšené mzdy)**.
- Stravné a nocležné: musí být vyplaceno navíc
- Vysílající firma: zajistit zaměstnancům **stejnou mzdu a sociální zabezpečení jako v hostitelské zemi**.
- skutečně vyplácená mzda podle práva státu výkonu práce) (= „spravedlivé podmínky pro vyslané pracovníky“, zabránění „sociálnímu dumpingu“)

Dlouhodobé vysílání (jen k informaci)

- zavádí se **dlouhodobé vysílání**:
dlouhodobé vysílání pracovníka: 12 měsíců
(+ 6) – po uplynutí této lhůty se na
vyslaného pracovníka budou vztahovat
prakticky všechna pravidla pracovního
práva hostitelské země a také pravidla o
placení daní a sociálního zabezpečení

Žlutá karta k nové směrnici 2018/957 (odpor 11 členských států)

- 11 parlamentů: **žlutá karta** (není-li respektován princip subsidiarity)
- Po Lisabonu: již třetí aktivace mechanismu žluté karty v rámci kontroly principu subsidiarity národními parlamenty. Pro aktivování žluté karty je třeba 1/3 všech hlasů komor národních parlamentů = 9 parlamentů.
- Pro reakci mají národní parlamenty osm týdnů ode dne postoupení návrhu legislativního aktu v úředních jazycích Unie.
- Odůvodněné stanovisko: celá východní Evropa + Dánsko (celkem 11)

Žlutá karta – 2

- Hlavní argumenty „Východu“:
- nejde o sociální dumping, ale spíše o běžnou konkurenci, které Západ na vnitřním trhu očividně nepřeje
- je to protekcionistické opatření, tedy překážka
- cíl EK je rozporný s tím, co Unie sama deklaruje, tj. volný pohyb služeb a osob.

Žlutá karta – 3

Z argumentace Senátu ČR

- navržená opatření budou mít (jak Komise sama připouští) **negativní dopad zejména na malé a střední podniky z členských států s nižší úrovní mezd;**
- ve srovnání s vyššími mzdovými náklady a s náklady samotného vysílání budou jakékoli možné přínosy plynoucí z Komisí tvrzeného vyjasnění právní úpravy bezvýznamné;
- důsledkem tedy pravděpodobně bude vznik překážky na trhu služeb a omezení vysílání pracovníků;
- návrh směrnice ve svém důsledku **vyvíjí tlak na státy s nižší úrovní mezd, aby v zájmu konkurenceschopnosti svých podniků na vnitřním trhu snižovaly daně a sociální odvody,** což však podkopává plnění sociální funkce státu

Výsledek

- Komise tuto iniciativu zamítla a pokračovala v legislativním procesu.
- Směrnice byla nakonec přijata kvalifikovanou většinou.
- Polsko a Maďarsko podaly žalobu na neplatnost k Soudnímu dvoru. Obě žaloby zamítnuty.